

Ekumenická bohoslužba za krajinu, 4. června 2016, Praha–Suchdol

Čtení 1: Genesis 1, 1–4

Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi.
Země byla pustá a prázdná
a nad propastnou tůňí byla tma.
Ale nad vodami vznášel se duch Boží.
I řekl Bůh: „Buď světlo!“
A bylo světlo.
Viděl, že světlo je dobré,
a oddělil světlo od tmy.

Čtení 2: Římanům 8, 18–25

Soudím totiž, že utrpení nynějšího času se nedají srovnat s budoucí slávou, která má být na nás zjevena. Celé tvorstvo toužebně vyhlíží a čeká, kdy se zjeví sláva Božích synů. Neboť tvorstvo bylo vydáno marnosti – ne vlastní vinou, nýbrž tím, kdo je marnosti vydal. Trvá však naděje, že i samo tvorstvo bude vysvobozeno z otroctví zániku a uvedeno do svobody a slávy dětí Božích. Víme přece, že veškeré tvorstvo až podnes společně sténá a pracuje k porodu. A nejen to: i my sami, kteří již máme Ducha jako příslib darů Božích, i my ve svém nitru sténáme, očekávající přijetí za syny, totiž vykoupení svého těla. Jsme spaseni v naději; naděje však, kterou je vidět, není už naděje. Kdo něco vidí, proč by v to ještě doufal? Ale doufáme-li v to, co nevidíme, trpělivě to očekáváme.

Čtení 3: Matouš 6, 26–34

Pohleďte na nebeské ptactvo: neseje, nežne, nesklízí do stodol, a přece je váš nebeský Otec živí. Což vy nejste o mnoho cennější? Kdo z vás může o jedinou píď prodloužit svůj život, bude-li se znepokojoval? A o oděv proč si děláte starosti? Podívejte se na polní lilie, jak rostou: nepracují, nepředou – a pravím vám, že ani Šalomoun v celé své nádheře nebyl tak oděn jako jedna z nich. Jestliže tedy Bůh tak obléká polní trávu, která tu dnes je a zítra bude hozena do pece, neobleče tím spíše vás, malověrní? Nemějte tedy starost a neříkejte: Co budeme jíst? Co budeme pít? Co si budeme oblékat? Po tom všem se shánějí pohané. Váš nebeský Otec přece ví, že to všechno potřebujete. Hleďte především jeho království a spravedlnost, a všechno ostatní vám bude přidáno. Nedělejte si tedy starost o zítřek; zítřek bude mít své starosti. Každý den má dost vlastního trápení.

Kázání:

Milí přátelé,

v těchto dnech zažíváme, jak se v mohutných proudech vylévá s nebes na zem životodárná voda. Všechno živé na zemi vodu potřebuje, jinak zahyne. Svůj smysl má ale i to, když je vody přechodně méně. Zkonceptování do sebe sama a hospodaření s vodou v organismu znají mnohé rostliny, mnohé druhy zvířat a koneckonců i lidé žijící tam, kde je sucho. To, co dokáže živý organismus v extrémně suchých krajích, vidíme jako velkou moudrost přírody a obdivujeme to. My sami – v našich končinách evropského mírného pásma – nemusíme zatím řešit extrémní nedostatek vody. Zvykli jsme si mít vody dostatek a dokonce rozhodovat, jak má voda v krajině téct a shromažďovat se.

Také jsme uvykli pohodlí, máme plné obchody zboží, které se dováží z velkých dálek, my sami se také můžeme přepravovat, kam chceme. Pro naši snadnou chůzi a jízdu jsme vybudovali velké plochy tvrdého a nepropustného asfaltu a betonu. Když přijde období dešťů, mění se trochu větší bouřka

v záplavu. Voda stéká po nepropustných plochách, dostává se do kanálů, příkopů, úvozových cest, do potoků, říček a řek, a tímto náhlým stečením velmi zrychlí. S rychlostí se zvětšuje síla a taková voda pak bere s sebou vše, co jí stojí v cestě. Životodárná voda se tak stává vodou ničivou a zabíjející.

I když jsme už před více lety začali chápat, co jsme to provedli, a začali jsme postupně dělat určitá opatření, pokračují tyto nápravy jen velmi pomalu. A každoroční záplavy stále ničí. Jakoby upozorňovaly, že nám stále ještě chybí ta pravá moudrost pro spravování toho, co nám bylo svěřeno.

Nacházíme se tak v určitém mezidobí – mezi zjištěním, co všechno jsme pokazili a spravením toho, co jsme pokazili. Mezi časem osvícení a časem, kdy se toto osvícení přes naše srdce, naši vůli a naše činy jednou teprve dopracuje k nápravě.

Podobně se zrovna v této době, kdy se tu scházíme, nacházíme v určitém liturgickém mezidobí. Nedávno jsme zažívali období vylití svatého Ducha. Ve vzpomínkách jsme prožívali, jak před 2000 lety, 50 dnů po Velikonocích, se Duch svatý vylil do srdcí učedníků i na celou zem, vlastně do srdcí všech lidí. A jak každoročně intenzivně vzpomínáme na tuto zásadní událost ve vývoji člověka, tak jakoby se každý rok na jaře ta událost dělá znovu a znovu. I když se samozřejmě Duch vylévá a působí stále, po celý rok. Ale na jaře to pocítujeme zvláště silně. V každém případě ale můžeme říci, že vylití Ducha neskončilo, že Duch působí. Že se to děje!

A stejně jako je země připravena pojmout záplavy vody (tedy tam, kde ji nepřikrýváme příliš velkým množstvím tvrdých nepropustných ploch), tak i prostor, kam se vylévá Duch, by měl být náležitě připraven. Je však vždy dobře připraven? Vždyť pokud jsou v nás a mezi námi ztvrdlé cesty a nepropustné plochy, tak se z životodárného působení Ducha může velmi snadno stát pustošivé působení Ducha!

Všechno, co se na nás dnes valí ze zpráv, všechno to, co je čím dál méně pochopitelné – to jest třeba kruté násilí mezi lidmi, vyvěrá z nepřipravené půdy pro působení Ducha. Ze ztvrdlých cest v našich srdcích i mezi námi lidmi. A nejenom dnes v 21. století.

V pondělí bylo 600. výročí úmrtí Jeronýma Pražského. Byl upálen necelý rok po Husovi. Byl – stejně jako Hus – velmi mučivým způsobem zabit svými bratry v Kristu za to, že nechtěl odvolat, že stojí za Husovými a Wiklefovými myšlenkami.

Jeroným byl uvězněn už před Husovým upálením. V dubnu 1415 přijíždí – přes Husovo varování – do Kostnice, aby Husa podpořil. Přibíjí na dveře kostelů své prohlášení a i když se poté skryje, je brzy vypátrán a uvržen do těžkého žaláře. Je často vyslýchán a v září 1415 nakonec donucen zřici se Husova a Wiklefova učení. Tedy něco přes dva měsíce po Husově smrti. Svého učitele, přítele a kolegu, dokud ten byl ještě živ, nesměl za celou dobu strávenou v Kostnici ani na chvíli vidět. Když 23. září vyhlásil Jeroným před koncilem své odvolání, chtěl doložit svou upřímnost tím, že nechtěl být propuštěn na svobodu. Byl pak vězněn dál, ale mírněji. Tehdy žádali zahraniční účastníci koncilu Jeronýmovo propuštění. Paradoxně někteří čeští účastníci naléhali na obnovení procesu s tím, že Jeronýmovo odvolání jistě není upřímné. V únoru 1416 byl proces obnoven a bylo předloženo 107 článků, jimiž bylo dokladováno Jeronýmovo kacířství. 23. května bylo Jeronýmovi umožněno promluvit na veřejném slyšení. Jako trojnásobný mistr svobodných umění na Sorboně, Heidelbergu a v Kolíně nad Rýnem dokázal Jeroným mluvit velmi přesvědčivě, moudře a vtipně. Přesto mu to život nezachránilo. V té době už mu také zřejmě bylo jasné, že cesty v srdcích jeho bratrů v Kristu jsou natolik ztvrdlé, že obnova těchto cest k původnímu živoucímu stavu není záležitostí pár dnů a že se smrti nevyhne.

Tehdy Jeroným nejenže neodvolal, ale zastal se i Husa a snažil se doložit nespravedlnost jeho odsouzení s tím, že je hotov podstoupit jakoukoli smrt. Dostal ještě 2 dny na rozmyšlenou. Chodili za ním někteří členové koncilu a přesvědčovali ho, aby se zřekl svých názorů. Když neuposlechl, byl na 21. valném shromáždění koncilu odsouzen a 30. května 1416 upálen.

600 let poté jsme se snad už mohli poučit a na obnovení živoucnosti cest v našich srdcích a mezi námi jsme přece mohli zapracovat tak, aby se něco podobného už nemohlo stát! Přesto se to děje stále

znovu, i v dnešní době, navzdory všem dnes až neuvěřitelným technickým vymoženostem, které jsme si za tu dobu vypracovali. Stále znovu jsou ve jménu nějaké ideje či ideologie, nebo i ve jménu Boha jedněmi lidmi krutě mučeni a zabíjeni jiní lidé. Proč se tak děje? Vždyť kromě technického pokroku jsme už postoupili i v duchovním vývoji. Vždyť máme tolik knih od tolika moudrých lidí!

My lidé často používáme pojem: “duchovní” – duchovní cesta, duchovní vývoj, duchovní film, duchovní hudba, duchovní člověk... Jenže je to jako hra s ohněm. Ten pojem v sobě totiž obsahuje Ducha. A to přesně toho Ducha, který se před 2000 lety 50 dnů po Velikonocích vylil na zem a do srdcí lidí. Proč se to tedy všechno hned nezlepšilo?

Země nastavuje každý rok při vylití Ducha svou tvář: nastavuje Duchu svou půdu a svou vodu. A světlo Ducha vždy prozáří tyto zemské substance a oplodní je. Kdybychom my lidé zemi její substance nespoutávali a neplnili jedem, zvládla by země příliv Ducha snadno svou přírodní moudrostí a vše by jen vzkvétalo.

Co však nastavujeme my lidé Duchu, který se do nás vylévá? Jaký prostor mu nastavujeme? Nastavujeme mu naše živoucí a láskyplné mezilidské vztahy, nebo vztahy plné zdí, nepohyblivých předpokladů a ztvrdlých soudů? Nastavujeme mu soucitné chápací srdce a živé myšlení, anebo křivkami ztvrdlé srdce a myšlení znehybněné napěchovanými naučenými znalostmi?

Dovolme si v tuto chvíli jednu kacířskou otázku: Je možné, že Duchu, který se mezi nás a do nás vylévá, je jedno, v jakém stavu je prostor, do kterého se vylévá? Jinými slovy: je možné, že Duch zde na zemi získává tu kvalitu, kterou má prostor, do kterého se vylévá?

Dojdeme-li ve svém životě k takovéto bolestné otázce, nedostaneme asi hned odpověď. Možná nikdy. Možná musí tento obraz v nás zůstat ve formě palčivé otázky, abychom se mohli posunout ve vývoji dál. Abychom byli nuceni zabývat se základními otázkami: Co je vlastně moudrost, pravda, láska a dobro a jak je získáváme?

První z nich, moudrost, si můžeme osvojit svou vlastní pílí. Ale bez těch dalších kvalit sebevyšší moudrost nic neznamená. Potřebujeme lásku. Ta se k nám dostává pouze cestou milosti. Je ale třeba upozornit, že jde o třetí typ lásky. První dva typy lásky – lásku sexuální a lásku rodinnou – máme možnost osvojovat si už velmi dlouho. Třetí typ lásky je zcela nový: Je to láska k Já druhého člověka. S tím ale máme v současnosti velmi mnoho potíží a například aktuální proudy lidí prchajících ze svých domovů před válkou nebo bídou jsou pro nás v tomto smyslu velkou výzvou. A jak je to s pravdou? Ta není nesena námi lidmi. Je nesena sama sebou a žije v Duchu, a tak žije nezávisle na našem lidském názoru. Zbývá čtvrtá kvalita: Dobro. Jaký vztah máme nebo bychom měli mít k této kvalitě? My lidé máme za úkol vypěstovat si smysl pro dobro. Stejně jako máme fyzické smysly – zrak, sluch, hmat, čich, tak si můžeme vypěstovat i další smysly. Jedním z nich je smysl pro dobro, smysl, kterým můžeme dobro vnímat.

Jak tohle všechno můžeme zvládnout? Tolik úkolů pro jeden svět! Málodko z nás je přece členem vlády nějakého státu, aby mohl účinně zasáhnout.

Je třeba začít tam, kde jsme – doslova i přeneseně. My všichni jsme členy vlády nad sebou samými. Vládneme například nad naší rukou a můžeme tak obezřetně a nikoli bezmyšlenkovitě otáčet vodovodním kohoutkem. Můžeme tak ovlivnit spotřebu vody ať už jsme doma, nebo kdekoli jinde, kde vodu pouštíme. Vládneme také (nebo bychom měli vládnout) skrze čisté a živé myšlenky nad naším srdcem tak, aby se nezatvrdilo, ale zůstalo živou a plodnou půdou pro Ducha. Vládneme (anebo bychom měli vládnout) také nad naším chováním k druhým lidem. Vládneme naší schopností například na chvíli zastavit proud své řeči a opravdu naslouchat druhým.

Staneme-li se členy vlády nad sebou samými, můžeme teprve říci: Světlo Ducha nechť se s nebes vylévá a působí v nás i mezi námi. Jsme připraveni!

Ano, budiž tak.

Stanislava Veselková